

LXXV/11

سنه : ۵

ابول - تشریہ اول ۱۹۲۷

صافی : ۳۲

دار الفنون

حقوق فائزہ لکھنؤ

مقرر ، اقتصادیات

ایکلی آمدہ بر نشر اولنور

مندرجات

قسم مقرر	فوق قضائہ
تورک حاکی قوانینک تشکیلات اساسیہ	توافق ویا عدم توافق تقدیر
حقق حائزیدر ؟	موسیو قرووات (مترجی)
انتفاع حق	م . کمال الدین
اخلاق وظائف مؤیدہ قانونیہ	صدیق سالی
حقوق فائزہ لری وغایہ لری	عبدالحق کمال
مدرس محمد جلال بک مرحوم	م . کمال الدین
کتابیات	علی کمال
حکم محکمہ لری مقرراندن مالطہ دعواسی	موسیو قرووات (مترجی)
	ناصر د
	سعاد خیری

استانبول — یکی مطبعہ

۱۹۲۷

مدرس محمد جلال بك

محمد جلال بك خواجه مزك، استبدادك اك شدتلى دورنده اسكى مكتب حقوق صبره لرنده نور عرفاندن استفاضه ايتديكمز او محترم ومبجل استادك ضياح ابديسى، تورك حقوقچيلر عالمه سنى بويوك بر ماتهه الفا ايتمش؛ محيط علميمزده حالا تلافيسى غير قابل درين بر بوشلق بر افرق طلبه سنى وارقداشلرينى غريق يأس وكدر ايلشدر.

بن، بوخصوصده تأثرات شخصيه مى افاده ايده جك بر كله بولامايورم. يالكز افول ايدن بويوكك سپانك، نظرمده بك قيمتدار اولان شخصيت علميه سنى حقنده - عيى شعبه علم منتسبلرندن بولمق اعتباريله - بر ايكي سوز قارالامنى وجدانى بر وجيهه تلقى ايدر وبوصورتله هم مرحوم استادمه قارشى صوك بر وظيفه شكرانى ايفا ايتمش همده قلب داغدارمى بردرجيه قدر تسليت ايتلس اولورم.

يكرمى يدى يكرمى سكر سنده نبرى ياقيندن طانيديغم، كنديسنه قارشى بك بويوك برحس حرمتله مربوط بولنديغم جلال بكك شخصيت علميه سنى تحليله چاليشيركن علم ساحه سنده كى بعض مناسبات خصوصيه مزدن، بوكا متفرع جالب دقت بعض حادثه لرندن ده بر نبنده بحث ايتمدن كچه ميه جكم.

جلال بكك شخصيت علميه سنده، تحليل وتبعه شايان اوچ وصف موجوددر :
 ۱- مرحومى «اسكى مكتب حقوق ايله يكي دارالفنونمرك محترم بر معلم ومدرسى موقعنده،
 ۲- حيات تطبيقيه ده مملكتك على بر مقام حاكميتنده، استانبول تجارت محكمه سنى رياستنده،
 ۳- بونلردن صكرده تجارت قانونلر مزي اصلاح وتعديله مأمور قوميسيونلرده اك نافذ بر اعضا وبك قيمتلى بر رئيس وضعيتنده كوربيورز.

بناء عليه خواجهلىق، حاكمك، اصلاحاتچيلىق كى علما بك يوكسك اوچ صفت ممتازده نى نقشنده جمع ايتمش اولان جلال بك، عيى زمانده ده مملكتك (حقوق تجارت درسلى) ناميله قلاسيك بر اثر ترك ايتمش ونسل حاضر وآتیه - تغير ايتمين اساسات تجاريه حقنده هر وقت مابه الاحتجاج اوله بيله جك - قيمتدار بر مجموعه علميه اهدايله ايلشدر.

(۱) مدرس و مؤلف مهول بك :

حقوق تجارت مؤلفی صفتیله جلال بك حقنده چوق سوز سويلكى زائد عدايدهرم .
يالكز شو قدر ديه بيليرم كه بوتون تور كيه ده خواجه و طلبه صفتيله حقوق عائله سنك
بويوك و كوچوك اولادلى ، و مكتب خارچنده يتيشن منتسبين حقوق كى اوكى اولادلك
كافهسى ، حقوق تجارت تمللرى بواژدن آلدقلى فيوضات علميه اوزرينه بنا ايلشردر .
آز سوزله چوق حقيقت افهام ايتك ، دماغه يورغونلق حس ايتدير مكسزین اساسات
حقوقيه يى بسط جمله لرله تثبيت و تلقين ايتك . . . ايشته بواژك كندينه خاص وصف
ميزى ، بودر .

جلال بك بواژنده جوهر علمى ، مختلف كسوه لر آئنده و ظاهراً محتشم بر شكل
مهيدده ستر و اغلاق ايتك نقيصه سندن تماماً تجرد ايتك ؛ علمى اولدينى كى ، اولدينى
درجه ده ، متعلمى اور كوتمه رك و اوكا تلقين محبت ايله رك كوستر مشدر . اعتقاد مزجه
كرسى تدريسده دخى جلال بك مرحومك اك بويوك سر موفقيتى ، هر كسه نصيب اولمايان
بومزيت ممتازده سيدر .

خواجه جلال بكى ايكي مختلف دورده افاضه نور ايدر وضعيته كورديكمزدن ،
وهر ايكي دورده ده طلبه سنى بحق مستفيد ايتمكه برابر علم آرايانلرك قلبى و صميمى حرمترلرينه
مظهر اولديغنه قانع بولنديغمزدن كنديلرلى هر وجهه يوكسك بر استاد تاقى ايتمكه حقل بزر .
سربست تدريساتيله كنجلكى تنوير و بالخاصه مملكتك اقتصادى استقباليه بك مهم
رابطه و علاقيسى اولان حقوق تجارتى تعليم ايدن بر مدرسك ، دور حميدده نه قدر شديد
بر مراقبه و تضيقه معروض قالدیغنى تخمين ايتك مشكل دكلدر . معلملر تقريرلرلى همان
همان اولجه چیزلش معين جمله لرله حصر ايتمكه مجبور ، طلبه ايسه سوال و تنقيد حقندن
عادتا محروم ايدى ؛ خواجه و طلبه بك درلو تضيقكار قوتلره مقاومتله سفينه علمى
ساحل سلامتله ايصال اچون يكدىكره مسامحه مجبوريتى وارايدى ؛ ايشته بويله بر دورده دركه
جلال بك حقوق تجارت درسنى كمال موفقيتله تدریس ايتكس ، يالكز تدریس ايله اكتفا
ايتيوب بونى طلبه سنك اعمانى روحنه انفاذه موفق اولمشدر . او دور استبدادده ، معلم
جلال بك ، جالب دقت اوليه جق بر طرزده ، طلبه سنه تنقيد و مناقشه حقى ويره بيلمشدر .
دوغريدن دوغرى به دكله بيله بر طريق ايله ، بالوسيله اجتهادات علميه بك قدسيتنى تعليم

ایتمش؛ وېك یو كسك اولان بو مېنای ترقی بی فېكر لر مژه ، ذهن لر مژه یرلشیدیرمش؛
طلبه سنده اجتهاد قوتك دوغمه سنه ، انكشاف ایتمسه سائق اوله جق مثال لر اراده سندن
بركون خالی قلامشدر . طائلی سوزی ، كولر یوزی ، جاذب وسویلی بر انسان حالی ،
بو خصوصده کی موفقیاتنده مهم بر رول ایفا ایشدر .

(بر خاطره) - هیچ خاطر مدن چیقماز؛ طلبه سندن اولدیغ صیره ده ، قومیسو نیجیاق
حقنده کی تقریرلرینی كوزدن كچیرمك اوزره درسدن اول نوطلرینی بكا تودیع ایلمش ایدی .
اوافق بر عارضه صحیه سببیه وقت معینده درسخانه یه یتشه مدم و برار كچ قالدیم . كایر كلیز
« غایباً محكوم اولدیغ » بولنده خواجه مك نكته پردازانه بر تعریضه دوچار اولمش ایدم ؛
حق اعتراض محفوظ اولدیغنی جواباً عرض ایله اکتفا ایتدم ده ا مکتبه ایكن حقوق
تجارته دائر تدقیقات و تبعاتمه معنوی بر علاقه اظهار یله بی دائماً تشویق و تشجیع ایدن
استاد جلال بك ، بالاده عرض ایتدیكم تأخرمه ، حیاطمه هیچ اونوتمایه جنم - تعبیر معذور
كورولسون - بر معذبلكه مقابله ایتمش ؛ فقط او طرز حر كته ده سربستی اجتهادك قدرت
وقدسیتی اعلان ایدرك بزه حیات ایچون بك قیمتی بر درس ویرمشدر :

حادثه معروضه دن بر ایکی سنه صكره (او زمان دو ققورا نامی ویریلن) مأذونیت
امتحانلرینه كیرمزدن سكز اون كون اول بی دعوت و حقوق تجارتیه متعلق متراكم
نه قدر سوالریم ، محتاج حل نه قدر شهلم و وار ایسه هدی - یازمامی ، شخصی مطالعاتی
دخی علاوه ایدرك كندیلرینه تودیع ایتمه می تبلیغ ایتدیلر . سوالریم مطالعه لرمله برابر
یازوب تقدیم ایتدم . جوابلرینی آلتی اوزره تعیین ایتدكاری زمان و محله كندیلرینی
بولق ممكن اولمادی ، نهایت یوم امتحانده سامعین ایله دولو امتحان صالونه كیردم و امتحان
صاندالیسه اوطوردیم . بر قاق سوال ایرادندن و حقمده ملتفتانه جمله لر صرفندن صكره
تقریرلرنده موجود اولمایان بر سواله كچدیلر . بوسوال ، كندیلرینه اولجه تقدیم ایتدیكم
ورقه ده مندرج بر مسئلهیه متعلق ایدی بومشله حقنده بر اختلافك وارد خاطر اولدیغنی
بیان ایله برابر كندی نقطه نظرمی ده موضوع بحث ایلمش بولنیور ایدم . خواجه مك بو
سوالی ایراد ایتسندن ، شهسز بزم مطالعه حقوقیه می تصویب ایتدیكنه قانع اوله رق مجلس
امتحانده نقطه نظرمی بوتون دلائله ، امتحانك ویردیکی عصیت قوتیه مدافعه یه قویولدم .
جلال بك ديكله دی ، بر سوزمی بیله كسمیه رك دائماً ديكله دی نهایت میز لره
كیزلیجه بر شیر قونوشدی ؛ صكره طبعنه مخالف بر لسان شدید ایله « مع التأسف بو

دیدلر کزك هیچ برینه اشتراك ایتمه یوز» دیدی و عادتانی قیردی. ایشته او آن غیرمقسمده ایدی که همان قرادمی ویردم و براز تأثرله « بلکه سز بنم فکرمدده اولیه بیلیرسکز فقط بنده کندجه اجتهاد یا پیغمه حقلمیم و سزك اجتهاد کزی قبول ایتزسم معذور کورولملمیم» دیه اعطای جواب ایلدم. بوسوز اوزرینه محترم مدرسیله ممیز بکلر کولوشدیلر و بیان تقدیرات ایلدیلر. طبیعی یاری مسرور یاری محزون چکلدم و سامعین آراسنده اخذموقع ایلدم. ایکی دقیقه صکره جلال بك بنی یاشنه دعوت ایدوب یاپدینی لطیفه بی بکنوب بکنمه دیکمی صوردی و ایکی سنه اول قومیسو و مجلیغه عائد نوطلرینک و قتیله کندیسنه اعاده ایدلمه مسنه مقابل بونی جزاء ترتیب ایتدیکنی اکلاندی.

ایشته ظاهرآ معذبلك شکننده اولان و فقط حقیقتده اجتهاد و مجاهده علمییه قدرتی طلبه سنده تقریر و تقدیر ایتدیکنی کوسترن بوحر کتده - بالخاصه اودورک فالفقری نظر اعتباره آلتنجه - خصوصی برعلویت کورمه مک قابل دکلدر.

تصادفات غریبه دن اوله رق یکدیگریمزه عینی درسده خلف و سلف اولدیغمز دورلرده دخی آرامزده مقابل و نائمی برحرمت و محبتی ادامه ایدن قوت، مرحوم مشارالیهک بر مکتوبنده ده یازدینی و جهله، مکتبک قوروصیره لرنده باشلایان بورابطه در. طایفه و معلم، ارقداش و مسلکداش صفتلریله دوام ایدن رابطه لرمن هر وقت قلی و صمیمی و بلا انقطاع علمی اولمشدر.

ایشته دور حمیدیده بو استثنائی اوصافی حائر اولان خواجه جلال بك، دور مسعود جمهوریتده ده بوتون جیادت فیکریه و قدرت علمییه سیاه طایفه سنه معنأ، روحاً حاکم اولمش؛ و اونلره خادم اولمفی کندینه برغایه امل اتخاذایده رک بونده ده الحق اکتساب موفقیت ایلمشدر.

معلم و مدرس مهول بك شخصیت ندرسیه سی ایکی اوج همدايله تلخیص ایده بیلیرم : سهولت و سرعت بیان؛ قدرت تقین؛ آنجق تطبیقاندده نافع اولان نظریه لرلی ترجیح و بونلری ساده برشکله افراغ

بونلردن بشقه درسی سودیرمک؛ امتحانلرده رحیم و شفیق بر بابا وضعیته طلبه سی فضله سومش اولمق ...

(۲) ماکم مهول بك :

اون سنه مدته استانبول ایکنجی تجارت محکمه سی ریاستنی اشغال ایدن جلال بك تجارت قانوننک حسن تطبیقی خصوصنده مستثنا بر موفقیت احراز ایتمش؛ محکمه سی حقوق مآذونلری، آووقات استازیه لرلی ایچون بر تطبیقات مکتبی وضعیتی اکتساب ایلش ایدی.

عصر دہدہ بر قانونك بك فنا بر قویہ سی اولان اسکی تجارت قانونی آکلامق و آکلاتمق نہ قدر مشکل ایسہ ؛ بونی تطبیق ایتمك ، احتیاجات حاضرہ بہ توافق ایتمین مشوش احکامی مملکت مزك تجاری ایجابانیلہ تألیف ایدہ رك مصیب بر حکم ویرہ بیلمك اودرجہ دہ وبلکہ دہافضلہ مشکل ایدی . جلال بك بوتون بومشکلاتی بویوك ذکاسی ، عزم و ارادہ سی ، وبالخاصہ حادثاتی قانونہ و احتیاجاتہ توفیق ایتمك خصوصندہ کی قابلیت فوق العادہ سی سایہ سندہ اقتحام ایتش و بر جوق مسائل قانونیہ حقندہ ، مصیب و مستقر اجتہاداتی ایلہ شایان احتیاج قوتی اساسلر وضع ایلشدر .

جلال بكك تجارت ریاستی ، ای بر حاکم النده فنا بر قانونك بیلہ ممکن مرتبہ ایی نتیجہ لر ویرہ بیلہ جگنی کوسترمك اعتباریلہ جالب دقتدر .

اوزمان ، بر طرفدن مجلہ نك تحدیدكار قیودیہ مقید اولان و دیگر طرفدن بك فنا بر تجارت قانوننك حادثاتہ اویمایان احکامی تطبیق ایلہ مکلف بولنان و کوندہ اوتوز قرق محاکمہ رؤیت ایدن بر تجارت محکمہ سنك باشندہ - و مملکتک حیات تجاریہ سنہ قارشی بویوك بر مسئولیت آلتندہ - بولنان بر حاکمك ، احکام شرعیہ نقلارندن اوزاقلاشرق و اطرافندہ کی مهاجم قوتلرلہ چارپیشہ رق حکملرندہ (سربستی مقالہ) اساسی تقریر و تثبیت ایلمی بویوك بر موفقیت عدینہ سزادر .

مختلط تجارت محکمہ لرندہ بیلہ قانوندہ صراحت بولنمایان موادی نقول شرعیہ بہ توفیق ایتمك مسلکی تعقیب ایدلدیکی بر صیرہ دہ ، یانی باشندہ کی اوطہ دہ غیر مختلط بر محکمہ نك رئیس اولان جلال بكك ، بونك تام ضدی اولان بر پرہنسی قبول و تطبیق ایتش اولسی عدلیہ حیات مزده اونودولماق لازم کلن حادثاتنددر .

درس لرندہ ، معین مادہ لری تشریح صورتیلہ علمی بومادہ لرک چرچیوہ سی حدودینہ حصر وقصر ایتمك مسلکندن تباعد ایتمك جسارتی اک اول نصل جلال بك کوسترمش ایسہ ؛ تطبیقات قضائیہ دہدہ مجلہ نك تجارتہ کورہ بك دار قالان حدودندن وبالخاصہ نقللرک قاریشیق تقیداتندن نفس عالمیسی قورنارمق ، و بر انکشاف حقوقیہ قبو آچق مقامی کوسترندہ بنہ جلال بك اولمشدر .

جلال بكك حاکمیت موقعندہ بویوك موفقیتی تأمین ایدن عواملدن بری دہ ، مسائل و حادثاتی غایت سرعتلہ قاورامق و تطبیق ایدیلہ جك مواد قانونیہ یی همان ذہندہ تقریر و تثبیت ایدہ بیلمك قابلیت خصوصیسیدر . جوق دفعہ بر وکیلک مدافعاتی تلخیص ایلہ

ديگر طرفه آكلاتيركن جلال بك و كيلك استناد ايتديكي اسباب قانونيه، غير اختياري دينه بك بر صورتده، كنديسنگ ده هان برايكي سبب علاوه ايتديكنه بالذات شاهد اولدم. بو حادته جلال بكك نه قدر سريع و فعال بر دماغ حقوق ايله جاليدشديغلك بر مثاليدر.

(۳) قانونه تجارتك اصلاح و تعديلنه مأمور مهول بك :

مرحوم، اعلان مشروطيتي متعاقب تشكّل ايدن قوميسيونده ايفاي وظيفه ايدرك ۱۳۲۵ تاريخنده ملغا عدليه نظارتي طرفندن نشر ايديلن قانون تجارت لايحه سنك مهم عامللري مياننده بولمشدرد. بو قانون لايحه سي ايتاليا، المانيا، شيلي و سائر بعض دولتلر قوانيندن اقتباس صورتيله وجوده كيتيرلمش اولمقله برابر اك مهم جهتلري ايتاليا قانونندن آلمش ايدى. بو لايحه قانونيهك موقع مرعيتيه وضعي نعلسه بعض عوارضه دوچار اولديغندن، هر حالده تجارت قانونيك بر كون تعديل ايديله جكنه قانع بولنان جلال بك، مذكور لايحه قانونيه خلاصه لريني اثرينك ايكنجى طبعنه علاوه ايتمش، و متفرع اولديغى هر بحثك ذيلنده، پروژه حالنده قالان بويكي ماده لري، تحشيه ايدرك طالبين حقوقك انظار تبينه عرض ايلمشدرد.

۱۳۳۲ سنه سنده خليل بكك عدليه نظارتي زماننده تجارت قانونلرينك تعديل و اصلاحي مقصديله يكي بر قوميسيون تشكيّل ايدلمش و عاجز لرينك ده بر مدت اشتراك ايتديكي بر قوميسيونده جلال بك اوزون مدت اعضاقلده بولمش ايدى. حسب الاحوال بر مدت تعطيل فعاليت ايدن بو قوميسيون، بالاخره جلال بكك رياستي آلتنده يكيدين تشكيّل ايدلمش و بوكون وجوده كيتيريلن قيمتدار تجارت قانونمز كنديلرينك بويوك همملري و رفقاي مساعيسنك اشتراك لري ايله ترتيب و تنظيم اولمشدرد.

اثر ميدانده اولديغى ايچون مؤثرلرك و بالخاصه بونلرك باشنده بولنوب يوكسك علم، بويوك تجربه، و درين بر وقوف سايه سنده قانونك ترتيب و تنظيمنده اك مهم و مشمر وظيفه يي ايفا ايتمش اولان جلال بك مرحومك ملتّه ياشمش اولديغى خدمت عاليه علميه يي ايضاح و تقدير صددنده سوز سويلك زانددرد مطالعه سنده يم.

بالكز بومبجئده كنديلرينك تعديل قانون مسئله سنده كي اصابت نظر لرينه دلالت ايدن اسكي بر حادته جلب دقت ايتمك ايسترم : ۳۳۲ قوميسيونك فعاليت پروغرامى چيزلديكي صيره ده هر بر ماده حقنده احكام سابقه، احكام حاضره، مقايسه قوانين، وضع ايدملك ايسسته نييلن قانون ماده سي ايله بوبابده كي عادات و احتياجات محليه توضيح

ایدمک صورتیه مفصل اسباب موجب لایحه لری تنظیم ایلمسی اساس اتخاذ اولمش،
وتجارت قانوننده تقرر ایدن بواساس ملغا عدلیه نظارتی طرفندن دیگر قانون قومیسونلرینه ده
تعمیماً تبلیغ اولمش ایدی. جلال بک بوسیستم عامنده بولمش وبوبله هر ماده حقنده
مفصل اسباب موجب یازمق، مختلف قانونلر آراسنده بر مقایسه اجرا ایدوب هانکیسنک
ونه صورتیه بزمه قابل تطبیق اوله جغنی تحریراً تثبیت ایلمک معظم برایش، مشکل بروظیفه
اولدیغنی مقام اعتراضده بیان ایتمش؛ وبوبله بر اثرک اکمالی بک اوزون بر زمانه متوقف
اولدیغنی ایلری سورهدک معاملات تجاریه بک بوقدر مدید بر فاصله ظرفنده اسکی تجارت
قانوننک تحت حکمنده قلمسی موافق اولامیه جغنی درمیان ایلش ایدی. کندیلرینک
فکر نجه اک انی ویک بر تجارت قانونی ترجمه ونقن ایلمک کافی؛ وحقی بو طریق اختیار
ایتمک واجب ایدی. اشبو مذاکرهده یکی بر قانونک اساس اتخاذی خصوصنده جلال
بکک مطالعه سته بنده اشتراک ایله برابر بومعین قانون اوزرنده بالکمز بزم احتیاجاتمه
توافق ایده بیله بک تعدیلاته معطوف تدقیقات اجرایی لزومی موضوع بحث ایتمش ایدم.
بویابده کی نقاط نظر تصویب ایدلمه مش وبالضروره بالاده عرض ایتدیکم پروگرام دائره
سنده چالیشمق مجبورتی حاصل اولمش ایدی.

ایشته عدلی قانونلر مزک اصلاحاتنده حکومت جمهوریه مزک تطبیق ایتدیکی جذری
اصولک، اون سنه اول جلال بک طرفندن سرد ودرمیان ایدیلن مطالعهیه موافق اولدیغنی
ثابت اولمشدر. بوده مرحومک اصابت فکر ونظاری مؤید حادثاتنددر. فی الحقیقه یکی
تجارت قانونمز تدقیق ایدیله بک اولورسه، مختلف غریه پرله اقسام ایدن دولت سیدسته ملرنندن
برینک ترجیح و دیگر لرندن ده استعانه واستفاده اولمش اولدیغنی کورولور. بوده
یکی تجارت قانونمزک احتیاجاته توفیقی ضمنتده متوسط رسیدسته تعقیب ایدلایکنی وهر حالده
قانونک جدی وبوبوک مساعی علمیه صرفیه وجوده کتیرلایکنی اثبات ایدر.
بو معظم اردن مدرس محترم جلال بک مرحومه اصابت ایدن حصه شرف وافتخار
بک بویوکدر؛ بزمده شکرانلر مز ایدی ونا مشاهددر...

حقوق تجارت بحریه مدرسی

علی کمال